TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Dòng vốn xanh: Trụ cột mới cho tăng trưởng bền vững của Việt Nam

16:34 19/02/2026

Tài chính xanh đang chuyển từ “xu hướng” sang “yêu cầu tất yếu” trong chiến lược phát triển của Việt Nam. Khi nền kinh tế bước vào giai đoạn tái cấu trúc theo hướng xanh và bền vững, hệ sinh thái tài chính xanh dần hình thành rõ nét, đóng vai trò như một trụ cột mới thúc đẩy tăng trưởng, đồng thời nâng cao tiêu chuẩn về môi trường, xã hội và quản trị (ESG).

Hệ sinh thái tài chính xanh từng bước hoàn thiện

Năm 2025 được xem là dấu mốc quan trọng khi các khung pháp lý về phân loại xanh bắt đầu phát huy hiệu quả thực tiễn. Theo số liệu từ Ngân hàng Nhà nước, dư nợ tín dụng xanh đã đạt khoảng 850.000 tỷ đồng, tương đương hơn 5% tổng dư nợ toàn nền kinh tế. Nguồn vốn này tập trung chủ yếu vào năng lượng tái tạo (45%), nông nghiệp xanh (30%) và quản lý nước, xử lý rác thải (15%).

Cùng với tăng trưởng quy mô, yếu tố minh bạch ngày càng được coi trọng nhằm ngăn chặn hiện tượng "tẩy xanh". Vai trò của cơ quan thanh tra, giám sát và Kiểm toán Nhà nước được đề cao thông qua các cuộc kiểm toán chuyên đề, góp phần bảo đảm hiệu quả sử dụng nguồn lực và củng cố niềm tin thị trường.

Song song với tín dụng xanh, thị trường trái phiếu xanh cũng ghi nhận sự khởi sắc với tổng giá trị phát hành lũy kế gần 2,5 tỷ USD. Sự tham gia của các ngân hàng lớn như BIDV và Vietcombank thông qua các đợt phát hành quy mô lớn, tuân thủ tiêu chuẩn quốc tế, đã nâng cao tính minh bạch và thu hút nhà đầu tư, đặc biệt là dòng vốn ngoại.

Một bước tiến quan trọng là việc Chính phủ ban hành Quyết định số 21/2025/QĐ-TTg về Danh mục phân loại xanh quốc gia. Văn bản này đóng vai trò như "bộ tiêu chuẩn chung" xác định các dự án đủ điều kiện tiếp cận vốn xanh trong 7 lĩnh vực ưu tiên, đồng thời cho phép tổ chức chứng nhận độc lập tham gia thẩm định nhằm hạn chế rủi ro "tẩy xanh".

Hiện Bộ Tài chính đang xây dựng Đề án thí điểm phát hành Trái phiếu Chính phủ xanh vào năm 2026 với quy mô dự kiến khoảng 5 tỷ USD. Nếu triển khai thành công, đây sẽ là mức lãi suất tham chiếu quan trọng cho thị trường trái phiếu doanh nghiệp xanh. Đồng thời, Việt Nam đặt mục tiêu vận hành thí điểm sàn giao dịch tín chỉ carbon vào cuối năm 2026, tiến tới hình thành thị trường carbon hoàn chỉnh.

Những rào cản cần tháo gỡ

Dù đạt nhiều tín hiệu tích cực, hệ sinh thái tài chính xanh vẫn đối mặt không ít thách thức. Tỷ trọng tín dụng xanh hiện chỉ dao động khoảng 4,3–4,5% tổng dư nợ toàn nền kinh tế, thấp hơn đáng kể so với nhu cầu vốn cho chuyển đổi bền vững.

Quá trình xanh hóa đòi hỏi nguồn vốn trung và dài hạn, trong khi hệ thống ngân hàng chủ yếu huy động vốn ngắn hạn. Nhiều dự án xanh có thời gian hoàn vốn kéo dài từ 10–20 năm, tạo áp lực cân đối nguồn vốn. Bên cạnh đó, hệ thống đo lường – báo cáo – thẩm định chưa đồng bộ khiến việc xác minh hiệu quả giảm phát thải còn gặp khó khăn.

Đối với doanh nghiệp nhỏ và vừa, chi phí chuyển đổi sang mô hình sản xuất xanh khá lớn, trong khi năng lực quản trị, minh bạch tài chính và tiêu chuẩn ESG còn hạn chế. Nhân lực chuyên môn về kế toán, kiểm toán ESG và kiểm kê khí nhà kính cũng đang thiếu hụt. Hạ tầng công nghệ phục vụ quản trị và báo cáo bền vững vẫn trong quá trình hoàn thiện.

Rủi ro “tẩy xanh” tiếp tục là thách thức đối với tính lành mạnh của thị trường, đòi hỏi cơ chế giám sát chặt chẽ và độc lập hơn từ các cơ quan quản lý.

Khơi thông nguồn lực cho mục tiêu Net Zero

Theo ước tính, Việt Nam cần khoảng 368 tỷ USD đến năm 2040 để thực hiện lộ trình Net Zero. Để đáp ứng nhu cầu này, việc khơi thông dòng vốn xanh cần được triển khai đồng bộ trên ba trụ cột: hoàn thiện thể chế, đa dạng hóa công cụ tài chính và tăng cường giám sát.

Trước hết, hành lang pháp lý cần được thực thi nhất quán, đặc biệt là Danh mục phân loại xanh quốc gia. Việc nghiên cứu cơ chế thử nghiệm đối với tài sản mã hóa xanh và tín chỉ carbon sẽ giúp thích ứng với các mô hình kinh tế mới. Đồng thời, chuẩn mực kế toán Việt Nam cần tiệm cận thông lệ quốc tế nhằm tăng tính minh bạch và khả năng tiếp cận vốn toàn cầu.

Để giải quyết bài toán vốn dài hạn, thị trường trái phiếu xanh được xác định là trọng tâm. Theo bà Phạm Thị Thanh Tâm (Bộ Tài chính), trái phiếu xanh là công cụ hiệu quả để huy động nguồn lực quốc tế. TS. Cấn Văn Lực cũng nhấn mạnh yêu cầu hoàn thiện khung pháp lý, tăng cường giám sát và thúc đẩy khu vực tư nhân tham gia sâu rộng hơn.

Với vai trò trụ cột trong ngành năng lượng, các doanh nghiệp nhà nước được kỳ vọng dẫn dắt chuyển đổi công nghệ sạch, đặc biệt trong các dự án điện gió ngoài khơi và năng lượng tái tạo quy mô lớn. Theo các chuyên gia của PwC, việc định hướng dòng vốn tài chính xanh sẽ giúp triển khai các dự án đột phá, tạo hiệu ứng lan tỏa và giảm rủi ro đầu tư hạ tầng.

Việc kết hợp nhiều nguồn vốn – từ tổ chức tài chính phát triển, ngân hàng thương mại, tài chính khí hậu đến trái phiếu doanh nghiệp – sẽ tạo nền tảng tài chính ổn định cho các dự án dài hạn, bảo đảm quá trình chuyển đổi năng lượng diễn ra bền vững.

Tài chính xanh không chỉ là công cụ huy động vốn, mà còn là đòn bẩy chiến lược để tái cấu trúc nền kinh tế theo hướng minh bạch, hiệu quả và thân thiện môi trường. Khi khung pháp lý được hoàn thiện, công cụ tài chính đa dạng và cơ chế giám sát được tăng cường, dòng vốn xanh sẽ thực sự trở thành động lực cốt lõi cho tăng trưởng bền vững của Việt Nam trong thập kỷ tới.

Hoàng Phương (t/h)